

FM: Straujā degvielas cenu pieauguma dēļ patēriņa cenas aprīlī gada laikā palielinājās par 1,7%

Publicēts: 10.05.2021.

Patēriņa cenu līmenis šā gada aprīlī palielinājās par 0,9% salīdzinājumā ar martu. Gada izteiksmē cenu pieaugums bija vēl izteiktāks, proti, 1,7%, kas ir straujākais cenu kāpums kopš pērnā gada marta. Kopš pandēmijas sākuma ir pagājis viens gads, tādējādi, mazinoties Covid-19 krīzes negatīvajiem faktoriem un izzūdot bāzes efektiem, var droši secināt, ka deflācijas periods Latvijā, ko izraisīja pandēmija, ir beidzies. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka tādos pakalpojumu sektoros kā izmitināšana, pasažieru aviopārvadājumi, apģērbu tirdzniecība pandēmijas ietekme joprojām ir jūtama un šajos sektoros cenas turpina mazināties. Patēriņa cenu kāpumu šā gada aprīlī noteica galvenokārt ārējie faktori jeb naftas cenu pieaugums pasaules tirgos. Tādējādi degvielas cenas Latvijas benzīntankos vidēji sadārdzinājās par 24,8% salīdzinājumā ar pērnā gada aprīli. Degvielas cenu pieauguma devums vidējā inflācijā šā gada aprīlī bija 1,4 procentpunkti, kas apliecina būtisku ietekmi uz patēriņa cenu izmaiņām. Pārējo preču un pakalpojumu cenu kāpuma ietekme bija minimāla.

Fiksētais degvielas cenu pieaugums šā gada aprīlī bija straujākais kopš 2010. gada sākuma. Vidējā dīzeļdegvielas cena Latvijā šā gada aprīlī bija 1,19 eiro par vienu litru, kamēr pirms pandēmijas – 1,26 eiro par vienu litru. Visticamāk, ka šā gada maijā degvielas cenu pieaugums gada izteiksmē vēl palielināsies, tādējādi palielinot arī vidējo inflāciju. Naftas cenu līmenis jau šā gada martā sasniedza pirmspandēmijas līmeni, bet maija sākumā Brent markas jēlnaftas cena svārstījās ap 68 ASV dolāriem par barelu. Kopš pērnā gada aprīļa naftas cena nepārtraukti palielinājās, bet, sasniedzot pirmspandēmijas līmeni, naftas cenu kāpums apstājās. Straujš naftas cenu pieaugums tuvākajos mēnešos nav sagaidāms un vidējā cena svārstīsies ap 70 ASV dolāriem par barelu. Līdz ar to degvielas cenu kāpums galvenokārt ir saistīts ar pērnā gada zemo bāzi.

Lai arī energoresursu cena pasaulē pieaug, gāzes un siltumenerģijas cena Latvijā joprojām uzrāda kritumu, kas ir skaidrojams ar šo pakalpojumu tarifu noteikšanas metodoloģiju. Gāzes tarifi tiek pārskatīti tikai divas reizes gadā – janvārī un jūlijā, līdz ar to energoresursu cenu izmaiņas pasaulē ar novēlojumu atspoguļojas Latvijas datos. Arī siltumenerģijas tarifi netiek bieži pārskatīti. Šā gada aprīlī gāzes cena bija par 2,7% lētāka, kamēr siltumenerģijas cena samazinājās par 5,4%. Sagaidāms, ka arī šā gada maijā un jūnijā gāzes un siltumenerģijas cena gada griezumā uzrādīs kritumu. Savukārt gada otrajā pusē, pārskatot tarifus, šo energoresursu cena palielināsies.

Kā jau atzīmēts, lai arī pandēmijas negatīvā ietekme uz ekonomiku pakāpeniski mazinās, tomēr atsevišķās nozarēs, galvenokārt ar tūrismu saistītajās, Covid-19 krīzes negatīvā ietekme joprojām saglabājas. Ieviestie ierobežojumi koronavīrusa izplatības mazināšanai, kā arī būtisks ārvalstu tūristu plūsmas samazinājums negatīvi ietekmē pakalpojumu nozares, kas ir saistītas ar cilvēku apkalpošanu klātienē. Tā, pasažieru aviopārvadājumu cenas šā gada aprīlī samazinājās par 3,8%, izmitināšanas pakalpojumu cenas – par 5,4%.

Patēriņa cenu izmaiņas Latvijā seko tendencēm eirozonā. Balstoties uz ātro novērtējumu, saskaņotais patēriņa cenu indekss eirozonā šā gada aprīlī ir palielinājies par 1,6% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo mēnesi. Eirozonas valstīs būtisku devumu inflācijā arī nodrošināja degvielas cenu pieaugums, jo, izslēdzot to, vidējais cenu līmenis palielinātos divas reizes mazāk jeb par 0,8% gada izteiksmē. Inflācijas gaidas gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā kopumā šā gada martā un aprīlī palielinājās un sasniedza pirmspandēmijas līmeni. Īstenotā stimulējošā fiskālā un monetārā politika vairākās pasaules valstīs kopumā sasniedza savu mērķi un mazināja Covid-19 krīzes sekas. Ekonomikas aktivitātes kritums 2020. gadā pasaulē bija mazāks nekā tika prognozēts pandēmijas sākumā. Savukārt, balstoties uz aktuālākajām Starptautiskā Valūtas fonda prognozēm, pasaules iekšzemes kopprodukts (IKP) 2021. gadā strauji palielināsies, kopumā par 6,0%. No vienas puses atbalsta instrumenti palīdzēja mazināt IKP kritumu pērn, bet no otras puses atbalsta instrumenti, kas bija galvenokārt pabalstu veidā, varētu veicināt strauju patēriņa pieaugumu tajā brīdī, kad vīrusa izplatīšanās ierobežojošie pasākumi būs mīkstināti vai atcelti. Tas varētu stimulēt strauju cenu

kāpumu, līdz ar to inflācijas riski pasaulē pašreiz ir augsti.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-strauja-degvielas-cenu-pieauguma-del-paterina-cenas-aprili-gada-laika-palieldinajas-par-17>